

Дмитро Пресліцький

ДУРНА
КРОВ

Харків
«Фоліо»
2024

«...Ідея майбутнього, яке б відрізнялося від сьогодення, настільки неприпустима для нашого традиційного образу мислення й поведінки, що ми, принаймні більшість з нас, усіляко пручаємося будь-якій можливості її реалізації».

Джон Мейнард Кейнс, 1937

ПРОЛОГ

У сараї було темно, пахло сіном і старим деревом. Крізь шпарини двосхилого даху проглядали перші зірки. Сьогодні вони зійшли рано, осінь була вже близько.

Раптом зовні почулися голоси, хтось ішов до сараю. Ці люди дуже поспішали, тож голоси були збуджені. Почувся стогін.

— Тихо, тихо, зараз, зараз уже, потерпи...

Подвійні двері сараю розчинилися, і на порозі з'явилося кілька темних силуетів.

— Принесіть світло, — звелів жіночий голос, й одна по-стать попрямувала вперед, углиб сараю. — Ведіть її сюди. Швидко! — знов подала жінка голос із темряви, і два силуети підхопили попід руки третій та потягли його в темряву. Третій силует притримував свій живіт обома руками.

Щось заgrimіло, щось полетіло на підлогу.

— Кладіть її сюди, на стіл! Хутко! І принесіть хтось, на-решті, теплої води!

Дві жінки допомогли третій влягтися на стіл і вибігли із сараю. Третя була вагітна, і тепер це було видно навіть у суцільній темряві сараю. Вагітна застогнала.

— Зараз, зараз, моя гарненька, — усміхнулась їй жінка років сорока, у довгому халаті, майже домашньому. Вона тут була головною. — Усе буде добре, усе буде добре.

Столом, на який поклали вагітну, виявився верстатний станок для деревообробних робіт, а все приладдя, що було в сараї — частиною сільської ферми — коси, граблі, лопати, борони...

Нарешті з'явилося світло, жінки принесли ліхтарі. Старша жінка в домашньому халаті поставила один ліхтар у голові у вагітної, ще два — обабіч її ніг. Вагітною була дівчина років тридцяти, біла, доволі симпатична, якщо не зважати на той стан, у якому вона перебувала. Її обличчя було бліде, вона важко дихала та стискала кулаки, стримуючи біль, який пульсував у ній останні кілька годин. Вагітна мовчала. Тільки її очі благально дивилися на старшу жінку, ніби від тої залежало все її подальше життя. Втім, так воно й було.

— Нічого, нічого, усе буде добре, моя маленька, усе буде добре, — повторила свою мантру жінка в халаті, схилившись над вагітною. — Коли відійшли води?

Дівчина кліпнула очима.

— Я... я не пам'ятаю, давно вже... пару годин тому... мабуть.

— Мгм, добре, зрозуміло... Дихай, дихай, мала, дихай! Розслабся трохи.

І хоч порада була марною, жінка заходилася з приготуваннями. Вона підняла зігнуті в колінах ноги вагітної, розвела їх і почала роздивлятися, з чим матиме справу, підсвічуючи собі ліхтарем. Весь цей час вагітна лежала на твердому верстаті й дивилася в піддашшя. Її погляд тікав під схрещення балок сараю, туди, де в шпаринах дерев'яного даху вже з'являлися перші зірки. Нічне небо Канзасу було безхмарним і чистим.

Нарешті принесли теплу воду й чисті рушники. Принаймні, свіжі.

Різке світло вдарило в очі вагітній. Вона скривилася, різкий біль знову пройшов крізь усе тіло, перейми стали частішими. Вона напружилася, витискаючи дитину із себе. Її руки хаотично почали шукати, за що вхопитися, щоб мати якусь опору. Дерев'яний верстат — не дуже зручне приладдя для пологів. Вагітна застогнала.

— Зараз, зараз, маленька, — озвалася «акушерка». — Ти дихай, дихай, часто-часто, — вона знову сховалася між ногами вагітної. — Присвітіть мені хтось! Напинайся, мала, напинайся! Зараз воно вже піде.

— Ммм... ммм... ммм...

Вагітна знову напружилася. Вона вчепилася в краї дошки столу, її пальці побіліли від напруги. Жінка пихтіла, як потяг, обличчя стало червоним, його вкрили краплини поту, вони цівками текли по щоках.

Але нічого не сталося. «Акушерка» винирнула з-під ніг породіллі.

— Погано, — її обличчя було стурбованим, — дитина лежить неправильно, тому буде важко. Води повністю відійшли, міхур лопнув. Схоже на те, що пологи почалися раніше, ніж слід. Здається, тут тазове передлежання.

— Це дуже погано? — невпевнено запитала дівчина років до двадцяти. Теж вагітна, і її страхи були зрозумілі.

— Так, це дуже погано, — не стала заспокоювати її жінка в домашньому халаті. — Дитина йде сідницями вперед. Якщо ми не зможемо вивільнити голівку... якщо не встигнемо зробити це вчасно, вона може задихнутися.

— Мама!

— Та не мамкай ти, присвіти краще! — жінка, мабуть, із навичками акушерства, знову пірнула між ноги породіллі. — Нічого, нічого, маленька, усе нормально, нормально, не переживай, усе буде добре. У тебе все вийде, усе вийде... я знаю.

Однак її голос був не дуже впевнений. Вагітна застогнала ще голосніше, цівки поту знову побігли по щоках.

— Може, краще зробити кесарів розтин? — спитала третя жінка. Вона тримала відро з теплою водою. На вигляд їй було за тридцять, і вона могла мати рацію. Ну, якщо сама вже народжувала.

— Розтин? — перепитала «акушерка». Вона скептично хмикнула. — Який розтин може бути в цих умовах, га?! Вона має сама народити. Сама! Інакше... Давай, дівчинко, давай, напинайся, напинайся, дужче, дужче! — вона знову схилилася над ногами вагітної. — Я знаю, ти можеш, ти зробиш це, зробиш...

— Ммм... ммм... ммм... аааааааа!..

— Принесіть ще води! Мені потрібно багато теплої води! І ще рушників, ще! Або хоч щось, але чисте! Напинайся, напинайся, рідненька, сильніше, сильніше...

Хтось знову побіг за водою та рушниками. І те, і те швидко закінчувалося.

Вагітна сіпалася на столі, ковзаючи ногами по дошці, намагаючись зачепитися. Її нігті дерли дерево поверхні, вона хрипіла, але не здавалася.

— Дідько! — «акушерка» знову з'явилася над столом. — Розкриття недостатнє, треба ще, більше, більше! Давай! Давай, сонечко, тисни, тисни, напинайся, витискай його із себе, витискай!

Жінка почала м'яко, але сильно натискати на живіт породіллі, змінюючи положення плоду. Вона й сама вже зіпріла, як та вагітна, по обличчю лився піт, змішуючись із кров'ю та виділеннями вагітної жінки.

— Ммм... аааааа!.. Ммммммм... Уф, уф, уф... Ммм... Аааааааа!..

— Молодець! Молодець, гарна дівчинка. Ще трохи!

— Уф, уф, уф... Ммм... Аааааааа!..

— Давай! Давай!.. Уже краще, бачу сідниці дитини. Давай, ще трохи, ще трохи!

— Ммммммм... Аааааааааааа... — обличчя породіллі стало суцільною маскою болю й напруги, судини на червоному обличчі випнулися так, що, здається, готові були лопнути будь-якої миті, очі від крововиливів були чорні та страшні. — Ммммм... Аааааааааааа!!!.. — вагітна закричала, голосно й протяжно. Крик потроху стихився, ніби він був останнім.

— Він іде, він іде! — ніжки дитини провалилися вперед. Жінка в домашньому халаті підхопила їх і м'яко потягнула на себе. — Ще трохи зусиль, мала, ще трохи! — вагітна знову застогнала, Тихо, але... — Є! Є! Він вийшов! Він вийшов! — жінка-акушерка (яка навряд чи була нею насправді) вилізла з-під ніг породіллі, тримаючи дитину за ніжки у витягнутій уперед руці. Вона тримала її, як курку, розхитуючи тільки перед собою. Брудна та втомлена, жінка сміялася. — Це хлопчик! Це хлопчик! — Дитина мовчала. Вона ляснула його по сідницях. — Нумо, маленький, давай!

У поганому освітленні сараю дитина мала вигляд маленького зморщеного синьо-бордового згустку чогось неживого. Від ляпаса жінки хлопчик зморщився ще сильніше, а потім... закричав голосно й пронизливо, ніби скаржився, що його зарано дістали з материнського черева та вкинули в цей незрозумілий і недобрый для нього світ.

Усі жінки полегшено зітхнули. Вони всміхалися одна одній і не стримували сліз, що лилися з їхніх очей.

— Непогано, непогано для першого разу, — жінка в домашньому халаті перевернула дитину й поклала її на груди породіллі, що продовжувала лежати на столі, тримаючи ноги догори. — Можеш розслабитися, усе скінчено.

Ноги породіллі повільно опустилися. Вона нічого не говорила, тільки важко дихала. Її погляд зупинився на дитині, що лежала на її грудях, вона скосила очі та невпевнено всміхнулася.

— Нічого, нічого, наступна дитина піде вже скоріше, — усміхнулась жінка-акушер, — буде легше. Так завжди бу-

ває. — Жінка, що збиралася робити кесарів розтин, кивнула. — Ну, яке ім'я ти даси своєму первістку?

Дівчина мовчала, вона дивилася на своє дитя й нічого не чула.

— Добре, добре, не поспішай, ще буде час дати йому ім'я. Щось таке, щоб було в тему, — жінки розсміялися. Вони зрозуміли одна одну, тепер кожна дитина була... в тему.

— Принесіть ще води, треба тут усе помити, — «акушерка» підняла ноги породіллі й заходилася діставати послид, перерізати пуповину. Тепер дитина остаточно з'явилася в цьому світі. Назад дороги немає.

Весь цей час жінка-породілля лежала мовчки. Вона м'яко притискала дитину до себе, утримуючи її на своїх грудях. Таку бажану, таку кохану дитину. Наступний? Хм... Хто з них вірить у те, що в них буде щось наступне? Ні, не буде. Дай Боже зберегти хоча б цю дитину. Одного, цього.

— Ти, як прийдеш до тям, — жінка в заплямованому халаті дивилася на породіллю, — зразу дай малому поїсти, приклади його до грудей. Він сьогодні постарався, заслужив на добру вечерю. Уже бачу, хороший буде в тебе хлопак, дужий. Мабуть, пішов у батька. Дай Боже йому здоров'я!

— Дякую...

Раптом скрипнули двері сараю. Погляд жінки-акушера відірвався від породіллі, вона відвернулася. Над столом у крузі світла з'явилася голова чоловіка. Єдиного тут чоловіка. Він намагався не дивитися на ту, яка щойно народила, відводив очі. Його обличчя було сплотнолим і нашорошеним.

— Треба якнайшвидше йти звідси, — сказав він, не підвищуючи тону, стримуючи паніку в собі. Це було помітно, щось сталося. — Надійшла термінова інформація — сюди йдуть нацгвардія і поліцейські. Вони шукають нас.

— Що?! Звідки ти знаєш, що нас?

— Він сказав, — чоловік перевів погляд на жінку на столі, затримуючи його на дитині, не втримався й усміхнувся.

Жінка-акушер спохмурніла.

— Скільки в нас часу? Це терпить до ранку?

— Ні, — чоловік перевів погляд на неї та зразу спохмурнів. — Не терпить. Не можна втратити жодної хвилини. Вони будуть тут будь-якої миті.

— Але ж ми не можемо... — «акушерка» кинула погляд на дівчину на столі й запнулася. — Це він так сказав?

— Так, вони вже близько від нас.

— Тоді чому так запізно попередив?

— Я не знаю, так вийшло. Я тільки передаю те, що він мені сказав.

— Скільки в нас є часу?

— Я гадаю, не більше двадцяти хвилин.

— Дідько! Але ж...

— Треба терміново збиратися! Ми маємо вирушити просто зараз.

— Але куди?! Куди ми зараз із нею підемо? Подивись на неї, — жінка в домашньому халаті кивнула на стіл, де лежала та, яка щойно народила дитину й ще не встигла відійти від того. — Куди ми її подінемо? Їй потрібно хоча б пару годин відлежатись, прийти до тями.

— Я розумію. Але... — чоловік важко зітхнув. — У нас немає того часу, ти й сама це знаєш — треба йти негайно.

— Знаю, — жінка важко зітхнула. — Добре, за п'ять хвилин вирушаємо. Ти йди, збирай решту, готуйтеся.

— А ви? — чоловік кинув погляд на породіллю.

— А ми поки тут приберемося. За п'ять хвилин будемо готові, — жінка кинула ганчірку у відро з водою, відтиснула її та почала неспішно витирати жінку, що лежала з дитиною на столі, від крові й слизу. Та з блаженною усмішкою дивилась на своє дитя й мовчала.

ЧАСТИНА ПЕРША
МОНТГОМЕРІ

1

Настінний годинник у вітальні будинку Монтгомері показував п'яту годину вечора, 19 січня 2055 року, вівторок. За вікном сутеніло, пролітав мокрий сніг. З невеличким запізненням годинник-маятник, що стояв у кутку вітальні, пробомкав п'ять разів, і дім знову поринув у тишу. Тільки диск маятника продовжував хитатися туди-сюди, відбиваючи новий час.

Сенатор першого покоління Чарльз Монтгомері сидів у своєму улюбленому кріслі з «вухами» біля вікна, тримаючи на колінах зведену Збірку Законів за 2054 рік, прийняту Конгресом того року. Він хмурився, і його високе чисте чоло вкривалося зморшками. На обличчі ходили вилиці, а його кошлаті брови щоразу міняли свою форму, коли він перегортав сторінки. Тонкі хижі губи мовчки промовляли тексти прийнятих законів. За минулий рік було зроблено багато, але... недостатньо. Як завжди, недостатньо. Цей рік має багато чого виправити, і він докладеться до цього.

Сенатору Монтгомері був сорок один. Досить молодий... моложавий чоловік. Принаймні таким його вважали всі. Не худий, не товстий, високий і впевнений у собі чоловік, який досяг майже всього, чого може досягти людина його віку. Умів справити враження на інших і користувався цим. Його любили жінки і чоловіки, до нього дослухалися.

В іншому кутку в кріслі сиділа його дружина, Тереза. Це була жінка тридцяти шести років, розквіт якої, на відміну від її чоловіка, залишився вже позаду. Вона про це знала й тому спокійно ставилася до того — її краса зів'яла занадто рано. Але жінка не ревнувала свого чоловіка й залишала йому можливість почуватися чоловіком. Це не означало, що вона дозволяла йому все — ні, тільки те, на що вона була згодна. А такого, якщо чесно, було не дуже багато. Вона знала своє місце. І місце свого чоловіка.

Тереза в'язала. Або робила вигляд, що в'яже. Вона іноді кидала погляди в бік чоловіка, ніби щось тримала в собі й хотіла йому про це сказати. Але мовчала. Вони обоє мовчали. Якщо чесно, вони взагалі мало говорили. У цьому домі існувало правило: коли Чарльз працює над Законодавством, ніщо не має його відволікати. Хоч потоп, хоч щось інше — робота насамперед. Це правило Тереза вивела для себе майже відразу, як стала його дружиною, дванадцять років тому. І воно ніколи її не підводило. І в цьому вони знаходили порозуміння — він був вдячний їй за це. Взагалі, то була та рідкісна хвилинка, коли вони були разом в одній кімнаті. Зазвичай вони проводили час кожен у своїй кімнаті, вона любила спальню, а він — свій кабінет. Вони майже не перетинались між собою. Добре, що в домі вистачало місця й вільних кімнат.

Дітей у них не було. Коли пара одружилася, Терезі було двадцять чотири, Чарльзу — двадцять дев'ять. Немолоді вже люди. Для людини його рівня — зі званої високої родини — це було нормально — не поспішати з вибором жінки свого життя. До того ж свій вибір він уже зробив, і зробив давно — він будував кар'єру політика, і швидке одруження не входило в плани. На той момент Чарльз Монтгомері вже досяг посади першого секретаря губернатора штату Масачусетс і далі планував по максимуму використати це становище, щоб рухатися кар'єрними сходами догори. У нього

були великі амбіції щодо цього, і він був єдиним у родині Монтгомері, хто досяг такої висоти. Тому дуже обережно підходив до питання, з ким пов'язати свою подальшу долю політика — головне було її не занепасти. Монтгомері поклали на сина великі надії. Чарльз був улюбленцем у родині, і ніхто від нього іншого не чекав — тільки політика, від сходинок до сходинок, угору. Тільки вгору, до зірок.

І він виправдав усі їхні сподівання.

Чарлі з дитинства відчував неабиякий потяг до політики. Першим це помітив Брайан, його дід по материнській лінії, коли одного дня застав малого перед телевізором. Той сидів на горщику посеред кімнати й тикав гумовою іграшкою в Дональда Трампа, який виступав на екрані. Він дебатував тоді з Хіларі Клінтон, демократкою, напередодні президентських виборів 2016 року. Чарлі, якому тоді було тільки три роки, щось собі лопотів по-своєму та щиро всміхався на всі свої дванадцять зубчиків. Він уже тоді знав, хто стане наступним президентом США. І хто змінить цю країну назавжди.

Коли в кімнату заглянула Емілія, його бабуся, Чарльз Монтгомері, що сидів на горщику, якраз випорожнився, процес пішов.

— Нарешті він покакав, — усміхнулась Емілія, забираючи горщик з-під майбутнього сенатора. Вона витерла йому сидниці вологими серветками. Весь цей час Чарлі не відривав погляду від Трампа на екрані.

— Малий буде політиком, — сказав дідусь Брайан, — згадаєте моє слово.

— Ага, точно. І лайна від нього буде стільки ж, скільки й від них, — хмикнула Емілія, заглядаючи в горщик. — Не дай Боже! — вона всадила онука на диван і подалася знову на кухню.

— Нічого ти не розумієш, — хмикнув їй услід дідусь Брайан, — малий відчуває це своїм м'яким місцем. Бач, як

на Трампа реагує? Мабуть, будуть зміни, — дід голосно засміявся.

Роджерси завжди голосували за демократів і не любили республіканців, на відміну від Монтгомері. Дід Брайан любив грубий гумор і вмів сказати. Його власне походження не потребувало від нього бути вибіркоким у словах. До того ж тоді в тому ще не було потреби.

Але Брайан виявився правий, у маленького Чарльза справді був потяг до політики. Від самого дитинства. Він просиджував перед телевизором весь свій час. Але Роджерси не бачили, щоб він хоч колись дивився мультики чи дитячі фільми, як усі діти його віку, — ні, тільки політичні дебати, ток-шоу з політиками та інший непотріб не для його віку. Усе це трохи лякало Роджерсів, і Емілія навіть намагалася відвадити Чарлі від того — вимикала телевизор, ставила мультфільми або серіали, читала з ним книжки вголос, пробувала грати в дитячі ігри... Але все завжди закінчувалося однаково — криком і слізьми Чарлі. Він кричав так, ніби його різали. І це неможливо було зупинити. Нічим. Нічим, крім політики.

І Роджерси щоразу здавалися, вони програвали малому, Чарлі знову брав верх над ними. Вони вмикали політичне ток-шоу, і крики відразу припинялися. Бо політики чомусь веселили Чарлі більше, ніж мультиплікаційні персонажі. Втім, у цьому він був правий — політики такі смішні у своєму популізмі та ілюзіях. Але звідки тоді малому в його дитячому віці було знати про те, що політика — то театр, а люди для політиків — лише інструмент, на якому вони грають? Це комічний жанр, хоч від того, що вони роблять, іноді стаються трагедії. Схоже, малий Чарлі вже з дитинства знав, чого хоче від цього життя, ще на самому його початку.

— Треба показати його психіатру, — скаржилась Емілія своїй доньці Синтії, передаючи Чарлі його батькам після тривалих вихідних у бабусі.

Синтія і Колін Монтгомері, її чоловік, провели вихідні в Майамі. Чарлі був ще замалий для таких довгих перельотів. Та й вони хотіли трохи відпочити від нього, можна зрозуміти.

— Навіщо йому психіатр, мамо? — Синтія мала обурений вигляд.

— Мені здається, у нього проблеми з пріоритетами. У нього якийсь нездоровий потяг до політики.

— А, це? — Синтія всміхнулася, вона відразу розслабилася. — Не зважай.

— Що?! — Емілія спохмірніла. — Як це — «не зважай»? У його віці це ненормально! Усі ці політичні передачі, цей бруд, ця метушня... Я боюся, що це зіпсує йому відчуття самого дитинства — у нього його просто не буде!

— Не бійся.

— Що?!!

— Усе нормально — ми все контролюємо. Чарльз — розумна дитина, і він сам знає, що йому потрібно.

— Але він тільки дитина! Він...

— Мамо! — обірвала Синтія. Вона суворо подивилася на свою матір. — Не зважай йому бути собою — він розбереться з усім. Зрозуміло?

Емілія тяжко зітхнула.

— Зрозуміла, — здалася. Як і з Чарлі. Монтгомері були сильніші за них. — Ви — як мій Брайан, — хмикнула. І було незрозуміло, звинувачення то чи, навпаки, похвала. — Тільки, будь ласка, стежте за тим, щоб чого не сталося.

— Добре, мамо, дякую. До побачення.

І так було щоразу, поки Чарльз не виріс і не перестав до них приїжджати. Точніше, малого їм перестали давати. Монтгомері залишили дитину собі. Синтія не могла... а може, уже й не хотіла змінювати цього. Вона не сказала матері, що в родині Монтгомері не бачать нічого поганого в тому, що малий переймається політикою. Навпаки,

там існував культ політики, і родичі постійно заохочували Чарльза й навіть потурали йому — водили на політичні зібрання, в гості до знайомих політиків, дивилися з ним політичні баталії, дискутували. Чарльз був ближчим до тієї родини. Набагато ближчим, ніж до Роджерсів. І не тільки ментально, а й у просторі — родина Роджерсів жила в Чикаго, штат Іллінойс, тоді як Монтгомері жили в Пітсбурзі, штат Пенсильванія, що було набагато ближче до Синтії та Коліна, які осіли в Клівленді, штат Огайо, між обома родинами. Але до Монтгомері було рукою подати, а до Роджерсів треба було їхати пів дня, за сотні миль від них усіх. Тому в Брайана та Емілії не було жодних шансів змінити долю малого.

І ще дещо розділяло між собою родини Монтгомері та Роджерсів. І досить сильно. Монтгомері були затятими республіканцями. Вони завжди були ними, починаючи відтоді, коли їхній перший родич, прапрапрадід Коліна, Джозеф Монтгомері, у далекому 1916 році переплив на пароплаві Атлантичний океан і оселився в Америці. Точніше, йому довелося це зробити, тому що він тікав від переслідування, і якби своєчасно не забрався з англійських островів, то напевно чи відбулася б сім'я Монтгомері взагалі. Від чого тікав старий Джозеф, у родині Монтгомері воліли не говорити. Основною була версія, що дід брав участь у Великодньому повстанні 1916 року в Ірландії, піднятому ІРА з метою здобуття незалежності Північної Ірландії від Великобританії, за створення Ірландської республіки. І дід нібито був одним із головних заколотників цього процесу. Але Колін якось проговорився Синтії, що це може бути й не так, і що Джозеф убив когось в Ірландії. І якби його ввіймали, то мали би засудити й повісити як злочинця. Кого він там убив, Колін не казав — швидше за все, він і сам не знав того. Але за ті гроші, які старий Джозеф привіз із собою (ті, що залишилися після переїзду в Америку), він зміг купити велику ділянку

ЗМІСТ

Пролог	3
<i>Частина перша. Монтгомері</i>	10
<i>Частина друга. Софія</i>	156
<i>Частина третя. Дитя</i>	300
Епілог	474